

Vzdělávací obor: **Člověk a jeho svět**

Očekávaný výsledek učení: CJS-CJS-005-ZV5-030

Uplatňuje respektující chování při navazování vztahů a orientuje se v bezpečných způsobech sexuálního chování, obrátí se na důvěryhodnou osobu či instituci v případě pocitu ohrožení.

Popis úrovně Splněno

- Žák rozhodne na modelových příkladech, které chování lze považovat za respektující a bezpečné a proti kterým způsobům chování je třeba se vymezit.
- Žák uvede, na kterou důvěryhodnou osobu či instituci se obrátí v případě pocitu ohrožení sexuálním zneužíváním.
- Žák identifikuje v modelových situacích chování osob, kterým ohrožují bezpečí druhých, a zdůvodní právo takové chování odmítnout.

Můj osobní prostor – nevstupovat, prosím

Autorky materiálu: Eva Marádová, Dominika Slunečko

Anotace

Ilustrace umožňuje upevňovat vhodné způsoby chování v situacích možného ohrožení sexuálního zdraví a bezpečí žáků. Ověřuje, zda žáci dokážou identifikovat určité projevy sexuálního a/nebo genderově podmíněného násilí. V modelových situacích dokážou vyjádřit jasným a rozhodným hlasem („ne“ nebo „nechci“) svůj nesouhlas s nevhodným dotýkáním. Žáci diskutují o pocitech dětí v rizikových situacích, zamýšlejí se nad situacemi, ve kterých pociťují ohrožení, a navrhuji vhodnou asertivní reakci. Uvádějí, kam se mohou obrátit v případě pocitu ohrožení sexuálním zneužíváním.

Zadání pro žáky / Popis realizace

Rozehřívací aktivita pro celou třídu: Semafor

Žáci pracují s kartičkami v barvách semaforu (každý má zelenou, oranžovou a červenou kartičku). Prostřednictvím barevných kartiček žáci vyjadřují, zda mohou být popsane situace pro děti bezpečné či ohrožující (pocit pohody a bezpečí – zelená karta; nejistota – žlutá karta; problém, riziko, potřeba pomoci – červená karta).

Příklady situací:

1. V parku se dospělý muž snaží přesvědčit Petru, aby šla k němu domů.
2. Kamarád se snaží Tomáše přesvědčit, aby se mu svěřil, proč má modřinu, ale ten si chce své tajemství ponechat.
3. Spolužačka Šárka se vyptává Lucky, kolik dostává peněz od rodičů a co s nimi dělá. Lucka se s ní nechce o tom bavit.
4. Anička se pokouší obejmout spolužačku Anetu, ta si to ale nepřije.
5. Spolužák Tonda se snaží přemluvit Jakuba, aby dělal něco, co má od rodičů zakázané.

6. Jana potká v parku cizího pána, který se jí snaží nabízet sladkosti.
7. Tomáš přinesl do školy časopis s nevhodnými obrázky a ukazuje ho ve třídě. Protože Michal si ho nechce prohlížet, zesměšňuje ho.
8. Dospělý muž zastaví v parku Emu, která jede na kole. Obdivuje její kolo a vyptává se jí, kde bydlí a jestli jsou rodiče doma.

Žáci vyjádří barvou svůj názor. Proběhne společná analýza hodnocení. Žáci postupně uvádějí argumenty podporující jejich vyjádření k situaci. Důkladnou analýzu vyžaduje situace posouzení oranžovou barvou.

Reflexe:

- *Co mě v aktivitě zaujalo?*
- *Které situace se posuzovaly obtížně?*
- *Chyběly k posouzení některé informace?*
- *Jaké pocity jsem měl/a v situacích, které jsem vyhodnotila jako nebezpečné?*
- *Zvládl/a bych v těchto situacích bezpečně reagovat?*

Hlavní část: Můj osobní prostor

Žáci si zábavnou pohybovou formou upevňují dovednost posuzovat, které způsoby chování jiných osob vůči nim je vhodné, které nese znaky možného nebezpečí a vůči kterému je třeba se rozhodně vymezit. Žáci rozvíjejí kompetenci komunikační, konkrétně své asertivní dovednosti – „umění říci ne“.

Učitel vyznačí čáru na podlaze. Čára představuje hranici mezi tím, co je v pořádku, a co už není. Žáci se postaví na čáru. Jejich úkolem je vyjádřit své pocity, kdyby se v podobné situaci ocitli. Svůj názor vyjadřují pohybem. Čáru překročí, pokud si myslí, že situace je bezpečná. Zůstanou stát, jestliže situaci vnímají jako nepříjemnou, rizikovou. Jsou ujištěni, že každý má právo říct ne, když mu něco není příjemné.

Učitel přečte „příběh“ a ponechá žákům krátkou chvilku na rozmyšlení. Pak je vyzve, aby najednou pohybem vyjádřili svůj názor. Ke každé situaci proběhne diskuse. *Proč jsi čáru překročil/a, nepřekročil/a? Jak byste v situaci reagovali?*

Žáci zkoušejí, jak odmítnout nepříjemnou komunikaci, jak se proti chování, které je jim nepříjemné, vymezit.

Náměty situací:

- Kamarád/ka ti podá ruku, protože se ti něco povedlo.
- Kamarád/ka tě obejmě, protože jsi smutný/smutná.
- Spolužák/spolužačka tě zatahá za batoh, když tě chce oslovit.
- Spolužák/spolužačka se tě pořád ptá, jestli s ním/ní budeš „nejlepší kamarád/ka“.
- Kamarád/ka se ti směje, že se červenáš, a dělá z toho legraci.
- Skupina spolužáků tě nutí, abys někoho zesměšnil/a.
- Spolužák/spolužačka tě nazývá ošklivými jmény kvůli vzhledu.
- Někdo ze třídy o tobě šíří nepravdivé informace.
- Kamarád/ka se urazí, když s ním/ní nechceš sedět, a mluví o tobě s ostatními.
- Někdo ze třídy ti schválně bere věci ze školní tašky „jen jako fór“.
- Starší spolužák/spolužačka ti opakovaně říká, že „hezky rosteš“ a mrká na tebe.
- Starší spolužák/spolužačka ti sahá na rameno, záda nebo nohu, i když jsi řekl/a, že ti to vadí.
- Kamarád/ka tě žádá, abys mu/jí ukázal/a fotku „ve spodním prádle“, a říká, že to je jen legrace.
- Neznámý člověk ti na internetu píše, že tě má rád, i když tě osobně nezná.
- Spolužák/spolužačka ti ukazuje obrázky lidí bez oblečení a chce, aby ses na to díval/a s ním/ní.
- Paní kuchařka se tě zeptá, jestli chceš přidat jídlo.
- Dospělý se tě ptá, jestli jsi v pořádku, když vypadáš smutně, a co se ti stalo.
- Učitel/ka se ptá, jestli může použít tvůj výkres do školní výstavy.
- Dospělý tě chválí za vystoupení na školní akci a ptá se tě, jestli si s tebou může udělat fotku.

Aktivita zprostředkovává žákům možnost uvědomit si, co je jejich osobní prostor a intimní zóny jejich těla. Jsou ujišťováni, že ne každý může bez jejich souhlasu vstupovat do jejich osobního prostoru a že ne každý má právo se jich bez jejich souhlasu dotýkat.

Reflexe

- Co jsem se dnes naučil/a?
- Která aktivita mě nejvíc zaujala?
- Jak jsem se cítil/a v situacích modelujících možné nebezpečí?
- Co pro mě znamená bezpečí a jistota?

Aktivitu je vhodné doplnit o příklad, kdy je osobní prostor bezpečným místem pro vyjádření pozitivních emocí s blízkými osobami, které máme rádi. Lze použít obrázky různých situací s komentářem (např. maminka láskyplně chová miminko, malé dítě objímá rodiče, babička hladí vnučku po vlasech, kamarádi si spolu „plácnou“). Žáci doplňují i další příjemné situace z vlastních zkušeností. Můžeme se zaměřit i na to, jak si s kamarády dávat najevo, že je nám spolu dobře, a přitom nevstoupit do osobního prostoru druhého.

Vazba na klíčové kompetence

Název KK Složka KK Kód OVU	Znění OVU	Vzdělávací strategie
KK komunikační Aktivní naslouchání KKK-AKN-000- ZV5-001	<i>Během mluvené interakce respektuje základní potřeby komunikačního partnera.</i>	-prostřednictvím různých aktivit a her trénuji schopnost žáků pozorně a soustředěně naslouchat -nechávám žáky vědomě se vyjadřovat k obsahu předchozího sdělení -zařazuji do výuky prvky dramatické výchovy, při kterých se žáci musí vcítit do zadaných rolí a reagovat na situace podle postav, které hrají
KK osobnostní a sociální Budování a udržování zdravých vztahů KOS-VZT-000- ZV5-001	<i>Rozvíjí vztahy s ostatními.</i>	-vedu rozhovory rozvíjející pozitivní atmosféru ve třídě -podporuji sdělování emocí, pocitů, názorů -poskytuji prostor pro argumentaci názorů a sdělení, přehodnocení vlastních názorů a zpětnou vazbu

Metodický komentář pro učitele

K ověřování, jak žáci hodnotí, do jaké míry mohou být situace pro děti nebezpečné, je možné využít i metodu samostatné práce s pracovním listem. Žáci obdrží pracovní list s popisem situací a barevně ke každé situaci vyjadřují svůj názor. Poté je realizována společná reflexe.

Věnujte dostatečný čas reflexi – slovnímu sdílení emocí, pocitů žáků při posuzování situací.

Podporujte dobré vztahy ve třídě, rozvíjejte pozitivní atmosféru.

Poskytněte prostor pro argumentaci názorů i jejich možné přehodnocení.

Zařadte prvky dramatické výchovy, kdy se žáci vcítí do zadaných rolí, reagují podle postav, které hrají.

Realizace scének by měla přispět k rozvíjení kompetencí komunikačních (vhodná forma odmítnutí ve verbální komunikaci).

Vyzvěte žáky k diskusi o prožitcích spojených s odmítáním verbálně (ve scénkách).

Shrnutí aktivity postavte na bezpečné sdílení osobního prostoru, příklady láskyplného prostředí.

Popis ověřování

Pozorování a diskuse

Učitel

- při realizaci motivační aktivity sleduje rychlost a jistotu žáků při vyjádření k bezpečnosti jednotlivých situací formou semaforu;
- sleduje, jak žáci sdílí své emoce a názory s ostatními členy třídního kolektivu;
- pozoruje reakce žáků „u čáry“;
- sleduje rozdělení rolí, rozehrání scének a následnou diskusi;
- ověřuje, jak žáci dokážou identifikovat možná nebezpečí a v modelových situacích „odmítání“ vhodně argumentovat, odolávat verbálně nátlaku;
- sleduje, zda během komunikace žáci respektují základní potřeby komunikačního partnera.

Reflexe

- *Co jsem se dnes naučil/a?*
- *Která aktivita mě zaujala?*
- *Cítil/a jsem se bezpečně?*
- *Byl/a jsem si v některých případech při hodnocení nejistý/nejistá?*
- *Dokázal/a bych reagovat bezpečně i v reálných situacích?*